

Ιστορικά - Έθνικά

■ Έπέτειος της Μνημειώδους Τιτανομαχίας

‘Η Μάχη τών Θερμοπυλών* 2.500 χρόνια

‘Η Μάχη τών Θερμοπυλών του 480 π.Χ., την επέτειο τών 2.500 χρόνων τής οποίας τιμᾶ φέτος ἡ χώρα μας, ἔμεινε στήν ἱστορία **μνημειώδης**. ***Ο**χι μόνο γιατί προβάλλει ὡς πρότυπο αὐτοθυσίας καί ὑποταγῆς στό μεγαλεῖο τής Πατρίδας καί τής Ἐλευθερίας, ἀλλά καί γιατί ὀδήγησε τοὺς Ἕλληνες στοὺς μετέπειτα νικηφόρους ἀγῶνες κατὰ τών Περσῶν στήν Σαλαμίνα καί στίς Πλαταιές καί σηματοδότησε τήν ἐπικράτηση τοῦ **Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ** ἔναντι τοῦ περσικοῦ-ἰασητικοῦ, καί τήν διάδοσή του στήν συνέχεια στήν Εὐρώπη, θεμελιώνοντας ἔτσι τόν **Εὐρωπαϊκὸ Πολιτισμό**.

Ἐνδεκα χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα ἐκείνης τής **τιτανομαχίας** ἀξίζει νὰ ἐπισημανθοῦν γιὰ μιὰ εὐσύννοπη ἀναφορὰ σ’ αὐτήν.

* * *

1. Ἱστορικὰ κείμενα

Τὰ γεγονότα τής Μάχης τών Θερμοπυλών μπορεῖ νὰ τὰ μελετήσει κανεὶς εἴτε στό Βιβλίον Ζ’ τής Ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου, εἴτε στόν Διόδωρο τὸν Σικελιώτη, ἐνῶ στοιχεῖα σχετικὰ μπορεῖ νὰ ἀντλήσει καί ἀπὸ τὸν Πλούταρχο.

2. Λεωνίδας - Ἐφιάλτης - Θερμοπύλες

Δύο ἑλληνικὰ ὀνόματα ἀπὸ ἐκείνη τὴν μάχη ἔμειναν παροιμιώδη στήν παγκόσμια ἱστορία, ὡς προσωποποιοῦντα δύο τελείως διαφορετικὲς καταστάσεις. **Τὸ** ὄνομα ΛΕΩΝΙΔΑΣ, γιὰ τὴν ἀπόλυτη μέχρις ἐσχάτων ὑπεράσπιση τής ἐλευθερίας τής Πατρίδας. **Τὸ** ὄνομα ΕΦΙΑΛΤΗΣ, ὡς παγκόσμιο συνώνυμο τοῦ προδότη.

Μαζὶ μὲ αὐτὰ καί ἡ λέξις ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ, ἡ ὁποία, μέσῳ τής φράσης «φυλάγουν Θερμοπύλες», χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ ἐννοηθεῖ, ὅτι κάποιος ἀγω-

νίζονται να υπερασπισθούν πάση θυσία μιὰ ιδέα, ἕναν θεσμό κλπ.

3. Πότε ἔγινε ἡ Μάχη

Ἡ Μάχη συνέβη τὸν Αὐγούστο τοῦ 480 π.Χ. Τὸ ἀκριβές τρι-ἡμερο δὲν μπορεῖ ἀπόλυτα νὰ καθορισθεῖ. Ἄλλοι ὑπολογίζουν περὶ τὶς 10 Αὐγούστου, ἄλλοι περὶ τὶς 20 τοῦ μηνός.

4. Οἱ συσχετισμοὶ τῶν δυνάμεων

Παρότι ὁ Ἡρόδοτος ἀνεβάζει τὶς δυνάμεις τοῦ Ξέρξη σὲ περίπου 2 ἑκατομμύρια καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης σὲ 800.000 ἄνδρες, οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ θεωροῦν ὅτι οἱ δυνάμεις του κυμαίνονταν μεταξὺ 70.000 ἕως 300.000 πεζοὺς καὶ 14.000 ἕως 60.000 ἵππικό.

Οἱ ἀρχικὲς ἑλληνικὲς δυνάμεις ποὺ συγκεντρώθηκαν ἦταν περίπου 7.000.

5. Γιατὶ ἐπελέγησαν οἱ Θερμοπύλες

Οἱ Θερμοπύλες ἦταν στὴν ἀρχαιότητα ἕνα στενὸ πέρασμα μεταξὺ τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου. Ὀνομάστηκαν ἔτσι ἀπὸ τὶς θερμὲς ἰαματικὲς πηγὲς ποὺ ὑπῆρχαν ἐκεῖ. Ἡ ἐπιλογή τῶν Θερμοπυλῶν ὡς κατάλληλου τόπου γιὰ νὰ ἀντι-

Χάρτης τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μάχης.

Βέλη και δόρατα,
τὰ ὁποῖα βρέθηκαν
στὶς Θερμοπύλες.

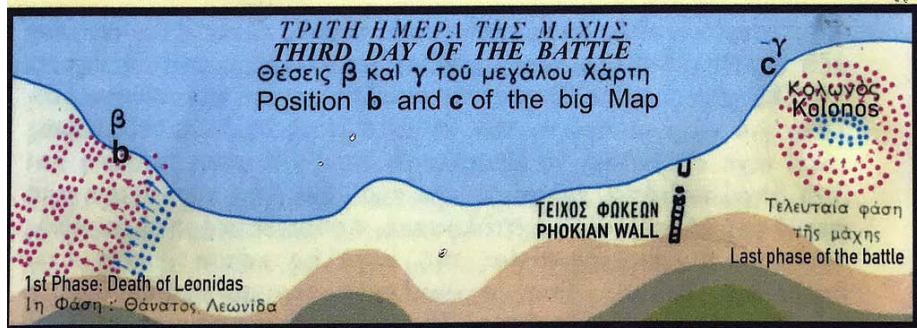
μετωπιστεῖ ἡ περσικὴ στρατιὰ ὑπαγορεύτηκε ἀπὸ τὸ ὄχυρὸ τῆς θέσης. **Οἱ** Πέρσες δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ ἀναπτύξουν τὸν τεράστιο ὄγκο δυνάμεων ποὺ διέθεταν. **Υ**πῆρχαν τρία διαδοχικὰ στενὰ σὲ μῆκος 9 χιλιομέτρων. **Σ**τὸ μεσαῖο στενὸ σημεῖο οἱ Φωκεῖς εἶχαν κτίσει τείχος γιὰ νὰ ἀποκρούουν τοὺς Θεσσαλοὺς, μὲ τοὺς ὁποῖους βρισκόνταν συνεχῶς σὲ πόλεμο. **Π**ίσω ἀπὸ αὐτὸ στρατοπέδευσαν οἱ Ἕλληνες. **Τ**ὸ μικρότερο ἀπὸ τὰ στενὰ χωροῦσε μόλις ἓνα ἄρμα, ἦταν δηλαδὴ πλάτους 4 μέτρων.

6. «Μολὼν λαβέ»

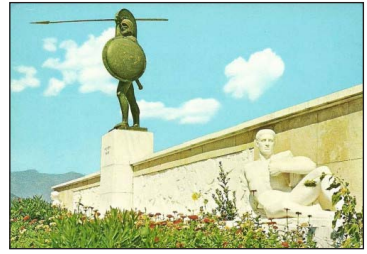
Μὲ τὴν μνημειώδη αὐτὴ φράση κατὰ τὸν Πλούταρχο, φέρεται νὰ ἀπάντησε ὁ Λεωνίδας στοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Ξέρξη ποὺ τοῦ μετέφεραν τὸ αἶτημα τῆς παράδοσης τῶν ὄπλων μὲ τὴν ὑπόσχεση νὰ τοὺς ἀφήσει ἐλεύθερους. **Σ**ημειωτέον, ὅτι τὸ «μολὼν λαβέ», σύμφωνα μὲ καταξιωμένο καθηγητὴ Πανεπιστημίου, δὲν σημαίνει ἀπλᾶ «ἔλα νὰ τὰ πάρεις», ἀλλὰ «ἂν τολμᾶς, ἔλα νὰ τὰ πάρεις».

7. «Θὰ πολεμᾶμε ὑπὸ σκιὰν»

Ὁ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, ὅτι πρὶν τὴν Μάχη ἓνας Τραχίνιος (στὴν Τραχίνα εἶχε στρατοπεδεύσει ὁ Ξέρξης), μετέφερε στὸν Σπαρτιάτη

πολέμαρχο Διηνέκη τὸ μήνυμα, ὅτι οἱ Πέρσες εἶναι τόσο πολλοί, πὸν ὅταν πετᾶνε τὰ βέλη τους σκεπάζουν τὸν ἥλιο. **Ὁ** γενναῖος τοῦ ἀπάντησε: **«Τόσο τὸ καλύτερο, θὰ πολεμᾶμε ὑπὸ σκιάν».** **Ἡ** φράση αὐτή, τὴν ὁποία ἀποδίδει ὁ Πλούταρχος στὸν Λεωνίδα, συνώνυμη τῆς ἀνδρείας, τῆς τόλμης καὶ τῆς περιφρόνησης τοῦ θανάτου, ὅταν μάχεται κανεῖς γιὰ τὴν Πατρίδα.

8. Ἡ τακτικὴ τοῦ Λεωνίδα

Ὁ Λεωνίδας, ἐκμεταλλευόμενος τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσης, μπορούσε κάθε φορά νὰ χρησιμοποιεῖ λίγους ἄνδρες στὴν Μάχη ἐναλλάσσοντάς τους τακτικά, ὥστε νὰ ὑπάρχει πάντα ἓνα ξεκούραστο ἐφεδρικό τμήμα ἔτοιμο νὰ ἐπέμβει, ἂν καὶ ὅποτε χρειασθεῖ. **Ἐξάλλου,** ἡ στενότητα δὲν ἐπέτρεπε στοὺς Πέρσες νὰ χρησιμοποιοῦν τοὺς ἐξαιρετοὺς τοξότες τους.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀποκρούστηκαν ὅλες οἱ ἐπιθετικὲς ἐνέργειες τῶν δύο πρώτων ἡμερῶν. **Ὡστόσο,** τὴν τρίτη μέρα ὅλα ἄλλαξαν...

9. Ὁ Ἐφιάλτης

Ἀπὸ τὸ αἱματηρὸ ἀδιέξοδο, στὸ ὁποῖο εἶχε παγιδευτεῖ ὁ Ξέρξης, τὸν ἔβγαλε ὁ Τραχίνιος Ἐφιάλτης. **Αὐτός,** ἐναντι δῶρων, ὀδήγησε τὸν Πέρση στρατηγὸ Ὑδάρνη μὲ 20.000 «Ἀθανάτους» (τοὺς πιὸ ἐπίλεκτους) ἀπὸ τὴν Ἀνοπαία ἀτραπὸ στὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων, πὸν φύλαγαν οἱ 1.000 Φωκεῖς. **Ἀλλὰ** καὶ ὁ Λεωνίδας ἔμαθε γιὰ τὴν προδοσία ἀπὸ τὸν Τυρραστιάδα, ἓναν δραπέτη τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, καταγόμενο ἀπὸ τὴν Κύμη. **Στὸ** πολεμικὸ συμβούλιο πὸν συγκάλεσε ὁ Λεωνίδας μέσα στὴ νύχτα ἀποφάσισε νὰ μείνει μὲ τοὺς 300 καὶ οἱ σύμμαχοι νὰ ἀποχωρήσουν. **Μαζί** του ἔμειναν καὶ οἱ 700 Θεσπιεῖς ὑπὸ τὸν Διθύραμβο. **Στὴν** ἄνιση πλέον μάχη τῆς τρίτης ἡμέρας, οἱ ὑπερασπιστὲς ἔπεσαν ὅλοι, ἔχοντας φονεῦσει τουλάχιστον 20.000 ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τοῦ Ξέρξη.

10. Ἐπεσαν 298 ἀπὸ τοὺς 300

Ἀπὸ τὴν μάχη ἐπέζησαν δύο μόνο Σπαρτιᾶτες, ὁ Ἀριστόδημος καὶ ὁ Παντίτης. **Τὸν** πρώτο ἔστειλε πίσω στὴν Σπάρτη ὁ Λεωνίδας, ἐπειδὴ ἔχασε τὸ μάτι του ἀπὸ μόλυνση. **Συνάντησε** τὴν γενικὴ περιφρόνηση. **Ἐξιλωθήκε** ἓνα χρόνο μετὰ, πολεμώντας στὶς Πλαταιεῖς, ὅπου καὶ ἔπεσε ἡρωϊκά. **Τὸν** δεῦτερο τὸν εἶχε στείλει ὡς

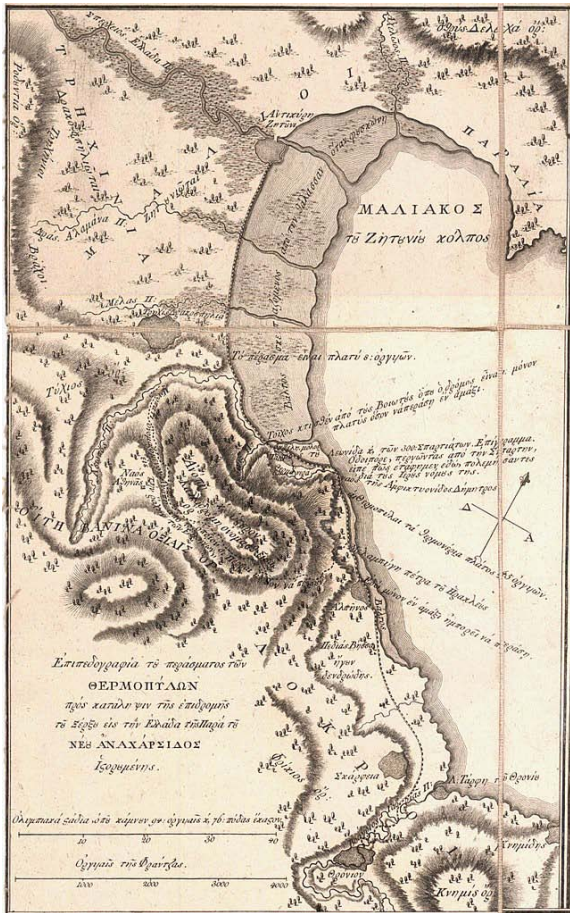
ἀγγελιαφόρο στους Θεσσαλούς για ἐνισχύσεις. Γυρίζοντας στην Σπάρτη κατηγορήθηκε για δειλία καὶ μὴ ἀντέχοντας τὸν διασυρμὸ αὐτοκτόνησε.

11. Τὸ τέλος τοῦ Ἐφιάλτη

Ἄφιαλτης, μετὰ τὴν ἦττα τῶν Περσῶν στὶς Πλαταιεὶς, κατέφυγε στὴν Θεσσαλία γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν σύλληψη, καθὼς εἶχε ἐπικηρυχθεῖ. Τὸ 469 π.Χ. ἐπέστρεψε στὴν Ἀντίκυρα, ὅπου δολοφονήθηκε ἀπὸ τὸν ἐπίσης Τραχίνιο Ἀθηνάδη. Για τὴν πράξη του αὐτῆ, οἱ Σπαρτιαῖτες τίμησαν τὸν Ἀθηνάδη ὡς ἥρωα.

(*) Περίοδ. «Ἡ Δράση μας», ἀριθμ. 580 / Ἰούλιος-Αὐγούστος 2020, σελ. 216-217. ● Ἐπιμέλ. ἡμέτ.

Χάρτης τῆς τοποθεσίας με πληροφορίες γιὰ τὴν μάχη.
Χάρτα τοῦ Ρήγα, 1797.